

Mitja Zupančič: Smrekovi gozdovi Slovenije (Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za naravoslovne vede, Dela 36, 222 s. + tabele, Ljubljana 1999)

Znanstvena monografija uglednega slovenskega fitocenologa dr. Mitje Zupančiča, izrednega člana SAZU, je sad avtorjevih dolgoletnih preučevanj smrekovih gozdov v Sloveniji in drugod v jugovzhodnoalpskem in jugovzhodnoevropskem prostoru. Delo je bogato dokumentirano z analiznimi in sintezniimi preglednicami v prilogi. Avtor je smrekove gozdove Slovenije uvrstil v 18 asociacij, od katerih jih je 11 potencialno naravnih, 7 pa drugotnih, in sicer na rastiščih bukovih gozdov. Pri poimenovanju gozdnih asociacij je avtor sledil Kodeksu fitocenološke nomenklature in zato korigiral nekatera starejša, v prejšnjih delih objavljena imena. Dr. Zupančič je pri sinsistematskem razvrščanju smrekovih gozdov upošteval tudi načelo večrazsežne členitve vegetacijskih enot, torej je nekatere opisane asociacije členil še na geografske variante in geografske subvariate. Njegovega poimenovanja kodeks ne obravnava. Celovita ocena tega obsežnega dela presega namen tega poročila. Ugotavljam le, da je delo opravljeno temeljito, s številnimi tehtnimi primerjavami in s pravičnim upoštevanjem drugih avtorjev. Iz monografije se mi zdi vredno izluščiti predvsem to, kar bo morda zanimalo tudi gozdarje, ki se s fitocenologijo ne ukvarjajo poklicno. Pomembno je, da so na enem mestu zbrani opisi skoraj vseh doslej ugotovljenih smrekovih združb v Sloveniji. Ti opisi niso preobsežni, vendar je v njih veliko podatkov, ki bodo koristni pri delu v območju ali revirju, kjer so naravni ali drugotni smrekovi gozdovi. Avtor navaja veljavno ime združbe z avtorjem ali avtorji, sinonime, opis razširjenosti, ekoloških razmer, floristične sestave, značilnih in razlikovalnih vrst, dinamike in gospodarskega pomena združbe. Precej gradiva o potencialno naravnih smrekovjih v Sloveniji je dr. Zupančič objavil že prej, bodisi sam ali v soavtorstvu, deloma so to storili tudi drugi slovenski fitocenologi (npr. V. Tregubov, M. Wraber, M. Accetto, raziskav M. Piskernika zaradi drugačnega pristopa ni mogel upoštevati). V takih primerih avtor v tej monografiji predvsem strnjeno povzema prejšnje ugotovitve. Precej novosti je pri opisih drugotnih smrekovih združb. To so pionirska smrekovja na opuščeni pašnikih in senožetih, na potencialnih

rastiščih bukovih gozdov. Takšnih smrekovij v našem alpskem in deloma predalpskem svetu ni tako malo in morda smo nanje premalo pozorni. Opozorimo naj na dve asociaciji, katerih sestoji v Sloveniji poraščajo večje površine: sekundarni gozd smreke in smrdljivke (svinjske laknice) *Aposerido-Piceetum* v altimontanskem pasu naših Alp, na degradiranih rastiščih alpskega bukova *Anemono-Fagetum*, ter sekundarni gozd smreke in vijugaste (vijugave) masnice *Avenello flexuosae-Piceetum* na nekarbonatnih kamninah in distričnih tleh, na potencialnih rastiščih montanskih in altimontanskih kisloljubnih bukovih gozdov. V drugotne združbe uvršča avtor tudi smrekovja, ki so vsaj deloma nastala s sadnjo na posekah bukovih gozdov in kjer se je smreka zaradi ugodnih podnebnih in talnih razmer obdržala tudi v naslednjih generacijah. Kot takšno združbo avtor obravnava gozd smreke in kranjske kozje češnje (krhlike) *Rhamno fallici-Piceetum*, ki naseljuje manjše površine na karbonatni podlagi v gorskem pasu. Opisi te in še drugih drugotnih združb so vredni branja, saj v podobnih gozdnih v novjšem času razmeroma pogosto opravljamo gozdoslovne raziskave, s pomočjo katerih poskušamo usmerjati razvoj gozda v bolj naravno, mešano drevesno sestavo in raznomerno zgradbo.

V zaključku dr. Zupančič na kratko kritično obravnava razred smrekovih gozdov *Vaccinio-Piceetea*, njegove značilne in razlikovalne vrste ter različne pristope k členitvi tega razreda na nižje sinsistematske enote. Pregledu virov sledi obsežen angleški povzetek in nekaj izbranih posnetkov naših smrekovih združb in njihovih značilnih vrst, ki jih je prispeval Vinko Žagar. Knjigi so v posebni mapi dodane fitocenološke preglednice, skupno jih je 22, od tega 11 analiznih in 11 sintezni.

Monografijo dr. Mitje Zupančiča gozdarjem vseakor priporočam. Študenti jo bodo lahko uporabili kot pomožno gradivo pri predmetu fitocenologija. Koristila bo raziskovalcem in praktikom, predvsem tistim, ki se tako ali drugače ukvarjajo z raziskavami smreke in smrekovih gozdov in želijo izvedeti kaj več o smrekovih združbah. V pomoč bo tudi sodelavcem pri gozdnogospodarskem načrtovanju, npr. pri posodabljanju seznama (šifrant) gozdnih združb Slovenije.

* Igor Dakskobler, Biološki inštitut ZRC SAZU, Regijska raziskovalna enota Tolmin, Brunov drevored 13, 5220 Tolmin, SLO